

Velkommen til Bergen Domkirke “Olavskirken”

Bli kjent med Bergen Domkirkes historie

Bergen Domkirke har en lang og turbulent historie, og i snart 900 år har det vært feiret gudstjenester på dette sted.

Den eldste kirken var viet Olav den Hellige, Norges nasjonalhelgen, og den var en mindre steinkirke. Kirken omtales i kong Sverres saga og må være bygget omkring 1150.

Da fransiskanerne kom til Bergen på 1200- tallets første halvdel, fikk de overta kirken. Kirken brant i 1248 og siden også i 1270. Takket være en gavmild konge, Magnus Lagabøter, fikk de nå bygget en monumental klosterkirke. Denne ble innviet av biskop Narve i 1301. Den fransiskanske klosterkirken var nøktern og nesten uten utsmykning og dette preger kirken den dag i dag.

Vi vet ikke så mye om kirken fremover mot reformasjonen. Bergen var en viktig by i Hansatiden, og flere av de tyske handelsmenn ga midler til kirken i sine testamenter. Kirken brant også i 1463 og 1488.

Da reformasjonen kom til landet ved kongelig befaling i 1537, var store deler av middelaldrens Domkirke (Kristkirken) alt revet for å gi plass for utbedring av festningsverket på Bergenhus. Derfor tok den første lutherske biskop i Bjørgvin den gamle fransiskanerkirken i bruk som domkirke i landets eldste stift, og da fikk kirken også sitt første orgel fra Bremen.

Kirken har vært gjenstand for flere ombygninger, som etter brannene i 1623 og 1640. Etter brannen i 1640 fikk kirken ”et kostelig stort Orgelværck”. En omfattende restaurering skjedde i 1880- årene under ledelse av arkitektene Christie og Blix. Da ble kirkens rokokko- interiør kastet ut, og kirken fikk da i hovedsak sin nåværende innredning. I 1997 fikk kirken et nytt 61 stemmers orgel, levert av Rieger Orgelbau i Østerrike.

Bli kjent med kirken

Det praktfulle steinarbeidet i våpenhuset er overveiende sannsynlig hugget av de samme murere som utførte deler av arbeidet på Westminster Abbey. Legg merke til de vakre vinduene. Portrettene som henger her er av de fleste etter -reformatoriske biskoper. Monumentet over Johan Nordahl Brun (død 1816) er reist i sin tid av kong Karl Johan. Her er også en minneplakett over falne i den Kgl. Norske Marine under siste verdenskrig. Legg også merke til epitafet (minnetavlen) fra 1652 som henger over hoveddøren.

I kirkens kor finner man en minneplakett over kirkens generøse giver, Magnus Lagabøter, som ble gravlagt i kirkes kor.

Glassmaleriene kom til kirken i 1880 årene i forbindelse med restaureringen. Nede til venstre, (nordsiden) finner vi fra det gamle testamentet Adam og over Jesu fødsel –

Jesus som den nye Adam. Nederst på glassmaleriet i midten ser vi kopperslangen i ørkenen, over denne Jesu korsfestelse, og over denne igjen Frans av Assisi og Clara Scifi, Frans sin første kvinnelige tilhenger. Nede på vinduet på høyre side (sørsiden) finner vi Jona med hvalen, og over disse Jesu oppstandelse. På denne siden finner vi også Noas ark og Jesu dåp av døperen Johannes. Glassmaleriene viser med andre ord hvordan Jesus oppfyller det gamle testamente. Nederst på to av glassmaleriene finner vi familievåpnet til kjøpmann Sundt som bekostet disse fire glassmalerier. På de to andre ser vi Olav den Hellige med martyrøksen.

Alteret har Kristus som Allhersker, med jordkloden i sin ene hånd og den andre løftet til velsignelse. Han er omgitt av de fire evangelister, som alle holder en bok med den enkeltes symbol. Under står det skrevet: "Jesu Kristi Guds sønns blod renses fra all synd." (1 Joh 1, 7)

Den gamle altertavlen, fra før 1880 er bevart i to bilder, nattverden og korsfestelsen i sideskipet.

Bli kjent med kirkegården

Utenfor kirken finnes to minnesmerker vel verdt et besøk. Det ene er graven til biskop og salmedikter Johan Nordahl Brun (1745-1816), bl.a. kjent for Bergenssangen "Nystemten" – og på hans grav er en citar: "Jeg tok min nystemte citar i hende....". Graven ligger på nordsiden. På sørsiden finnes en bauta med minnesmerke over to samtidige salmediktere, Dorothea Engelbrektsdatter (1634- 1716) og Petter Dass (1647-1707). Dorothea var Norges første "poetinde". I relieffet ser vi henne ved skrivebordet, med timeglass og dødningehode, karakteristisk for hennes diktning. På motsatt side er minnesmerket over Petter Dass som hun brevvekslet med. Like ved er også graven til Claus Fasting, kjent fra blant annet Det norske Selskap i København. Utvendig vekker særskilt kanonkulen i kirkens fasade oppsikt. Her har den vært siden et slaget på Vågen i 1665 mellom den engelske og hollandske marine.

Tekst: Sokneprest Jacob Frode Knudsen, 2014